Lohkare

Lohjan seurakunnan tervehdys koteihin
Lojo församlings hälsning till hemmen
29.11.2017 ■ 4/2017

- Karjalohja
- Lohja
- Nummi
- Pusula
- Sammatti

Toisen polven sotavammat

s. 4-5

Pääkirjoitus

Entä jos

Reformaatiota ei olisi ollut? Entä jos, Suomi ei olisikaan itsenäistynyt?

Näin seurakuntamme väki on eri tilanteissa kysynyt reformaation merkkivuoden ja Suomi 100 juhlavuoden aiheita käsitellessämme. Kysymykset ovat hyviä ja aiheellisia. Voimme pysähtyä hetkeksi miettimään historiaa eri näkökulmista. Yksiselitteistä vastausta tuskin pystyy kukaan antamaan.

On hyvä kysyä, mitä suomalaisuus on? Onko se sauna, sisu, Sibelius ja Topelius? Historiassamme valtakunnan rajoja on siirrelty – valtakuntien nimetkin ovat vaihtuneet - naapureissakin. Melkoisen nopeasti voi todeta, että pienen kansakuntamme selviytyminen niin rajoiltaan kuin kieleltään on suorastaan ihme.

Suomalaisuus meissä jokaisessa on sanoinkuvaamattoman monista eri asioista koottu, toisinaan niin pienistä, mutta samalla niin erityislaatuisista. Jos yksi asia puuttuu, niiden mukana niin moni muukin asia muuttuu – aivan toisenlaiseksi.

Suomalaisuutemme kuuluvat osana myös Lähi-idän tapahtumat kaksi vuosituhatta sitten. Tahdomme kuulla ja nähdä kuvaelman ensimmäisen joulun tapahtumista, tahdomme laulaa meille tutut joululaulut valmistautuessamme juhlan viettoon. Se on osa suomalaisuutta ja se on osa reformaatiota. Reformaatio tarkoittaa uudelleenmuotoilua, yhä uudelleen tahdomme muotoilla ajatuksemme ottamaan vastaan sanoman Taivaalliselta Isältämme: Jumala tulee alas taivaasta syntyen keskuuteemme.

Vaikka maailma ympärillämme muuttuu, vaikka satavuotias Suomi on historiansa aikana muuttunut ja tulee muuttumaan. Yksi on muuttumaton: sanoma syntyvästä Vapahtajasta kuuluu myös Sinulle. Tässä saa olla kysymättä: entä jos? Tulethan tuota sanomaa kanssamme yhdessä jakamaan.

Tahdon toivottaa Sinulle ainutkertaista Itsenäisyyspäivää ja siunausta Adventtiisi.

JUHANI KORTE
LOHJAN SEURAKUNNAN KIRKKOHERRA
JUHANI.KORTE@EVL.FI

Sinä it-innostunut, tästä suoraan nettisivuille:

Hetki hiljaisuutta

Herra on minun paimeneni

Herra on minun paimeneni
ei minulta mitään puutu.

Hän vie minut vihreille niityille,
hän johtaa minut vetten ääreen,
siellä saan levätä.

Hän virvoittaa minun sieluni,
hän ohjaa minua oikeaa tietä
nimensä kunnian tähden.

Vaikka minä kulkisin pimeässä
laaksossa, en pelkäisi mitään pahaa,
sillä sinä olet minun kanssani.

Sinä suojelet minua kädelläsi,
johdatat paimensauvallasi.

Sinä katat minulle pöydän
vihollisteni silmien eteen.

Sinä voitelet pääni tuoksuvalla öljyllä,
ja minun maljani on ylitsevuotavainen.

Sinun hyvyytesi ja rakkautesi ympäröi
minut kaikkina elämäni päivinä, ja
minä saan asua Herran huoneessa
päivieni loppuun asti.

Psalmi 23

Eeli Jaatinen, Terijoki 1941: "Jeesus tyynnyttää myrskyn"
Kuva: Leena Anttila

Näkökulma

Suomi 1917 - 2017

Suomi, itsenäinen isänmaa, oot satavuotias.
Sun menneisyytes kaikkiaan on hyvin maineikas.
Tänä vuonna suomalaiset sua juhlistaa.
Satavuotiasta paljon onnitella saa.

Levoton on maailma ja sotia on yhä.
Puolueeton Suomi meille kaikille on pyhä.
Sun puolestas on Suomen miehet sodat taistelleet
ja naiset kotirintamalla vastuun kantaneet.
Köyhyydestä, puutteesta pois jo päästy on.
Työn määrä, kaiken kehitys on ollut suunnaton.

Kun ulkomailla matkustaa ja hyvin paljon nähdä saa,
ei Suomeen palatessa löydy maata rakkaanpaa.
Sun laaksos ja sun kukkulas, ne meille on ne oikeat.

Kun yhteistuumin toimimme ja parhaaseen pyrimme,
tuo se hyvät voimavarat koko Suomelle.

Teksti: Marja Liisa Vörgren
Piirros: Raija Kaihonen

Suomi 100 vuotta

Arvoituksellinen alttaritaulu Pusulan Kärkölässä

Seija Knuthia on alkanut liikuttaa ajatus kiitollisuudesta kotipaikkaa ja omia juuria kohtaan.

Kärkölän kirkon alttaritaulu on ehtinyt nähdä oman historiansa aikana jo paljon.

- Se on nähnyt viimein myrskyn laantuvan - vaikkakin kaukana kotirannastaan, kuten luovutetun Karjalan pyhistä esineistä kertovassa kirjassa sanotaan. Jeesushan tyynnyttää alttaritaulussa myrskyn, toteaa **Seija Knuth**.

Sodan muistot liittyvät kiinteästi tähän maalaukseen, tietää pääkaupunkiseudulla asuva 65-vuotias Seija Knuth. Hän ja hänen vanhempansa syntyivät Pusulan Kärkölässä. Kiinnostus paikallishistoriaan virisi isän sukututkimusharrastuksesta. Isoisä Kalle oli ollut hakemassa alttaritaulua kylään alkuvuodesta 1948.

Taulu Terijoen kirkosta

- Alttaritaulua marraskuussa 1941 katselleet kuulivat Terijoen kirkon ulkopuolelta sodan myrskyn. Saksalainen tykistö moukaroi Pietaria ja linnake nimeltä Todleben ampui Terijokea. Kirkon ikkunat olivat lokakuussa menneet säpäleiksi, kun kranaatti oli osunut seinän viereen. Sodan myrsky ei laantunut taulua katselleiden toivomalla tavalla, mutta laantui kuitenkin. Taulukin sai kodin, kuten 400 000 karjalaista, heidän joukossaan Viipurissa syntynyt **Aatto Kaljunen**, hän jatkaa.

Aatto Kaljunen, Kärkölän kylän entinen opettaja, käynnisti syksyllä 1947 keräyksen alttaritaulun hankkimiseksi Kärkölän kirkkoon. Tuolloin jo Helsingissä asuva Kaljunen oli saapunut kylään 21-vuotiaana vastavalmistuneena opettajavaimonsa **Susannan** kanssa.

Kylä teki kumpaankin lähtemättömän vaikutuksen ja perhe sai sieltä elinikäisiä ystäviä. Aatto Kaljunen oli kertonut lapsilleen, että hän ja taitelija **Eeli Jaatinen** tunsivat toisensa armeija-ajoilta. Kaljunen oli kerran kysynyt Jaatiselta, olisiko tällä tiedossa sopivaa alttaritaulua. Hän tiesi kirkon, josta sellainen puuttuu. Jaatisella sattui olemaan taulu varastossa.

Maalaus syntyi sodassa

Eeli Jaatinen oli maalannut taulun kirjaimellisesti sodan keskellä. Moskovan rauhassa maaliskuussa 1940 Terijoki oli menetetty Neuvostoliitolle. Kun suomalaiset joukot jatkosodassa saapuivat Terijoelle elokuussa 1941, luterilainen kirkko löytyi Pobeda-nimiseksi elokuvateatteriksi muutettuna (pobeda=voitto). Sotilaat kohtasivat kirkon ilman torniaan, sisustus oli poissa ja ikkunoita muurattu umpeen. He päättivät palauttaa sen aiempaan tarkoitukseensa.

Taulun syntyvaiheista kertoo Terijokelainen-lehdessä vuonna 1941 pitäjän viimeinen kirkkoherra Väinö Mutru:

- Eeli Jaatinen, joka aikanaan oli Terijoella suorittanut asevelvollisuutensa, oli mukana joukoissa, jotka valtasivat pitäjän takaisin. Katsellessaan riisuttua pyhäikköä heräsi hänessä ajatus alttaritaulun hankkimisesta kirkkoon. Aiheekseen taitelija valitsi Raamatun kertomuksen "Jeesus asettaa myrskyn merellä" (Matt. 8: 23-27). Taitelija joutui tekemään työnsä kirkon sakaristossa keskellä sotatoimialuetta. Kun granaatit silloin tällöin räjähtelivät ja ikkunat särkyivät, oli taitelijan jätettävä työkalunsa ja hakeuduttava suojaan.

Mutru kirjoitti myös, että taulu on siirretty Helsinkiin säilytykseen. Taulu lähti sodan jaloista marraskuussa 1941 todennäköisesti taiteilijan itsensä mukana.

Terijoki oli koko sodan ajan sotatoimialuetta eikä sinne ollut sodan jälkeenkään palaamista. Jaatinen kertoi Kaljuselle, ettei ollut saanut maksua maalauksestaan. Sille ei ehkä löytyisi vähään aikaan ostajia. Taulun ostivat Kärkölän kirkkoon kylästä pois muuttaneet lahjoittamillaan varoilla. Monet heidän jälkeläisistään muistavat, että lahjakeräykseen osallistuminen oli perheille kunnia-asia.

(Lähde: Karkkilan Tienoo, kesä 2015)

Leena Anttila
Kuva: Leena Anttila

Itsenäisyyspäivän kunniavartiot

Itsenäisyyspäivänä muistetaan erityisesti heitä, jotka ovat turvanneet maamme itsenäisyyden. Kunniavartiot seisovat sankarihaudoilla perinteisen seppelten laskemisen ajan. Kunnioitamme tällä sodassa ja sota-aikana elämänsä ja voimansa antaneita.

Sota kosketti etenkin 20-40-vuotiaita miesikäluokkia.

"Hän puolusti ideaansa, useinkin tavalla, jota on ihailtava, niin epäilyttävää kuin inhimillisen moraalin edessä on mitään sotaan liittyvää ihailla, mutta hyvin vähän idealistisesti hän sen teki. Kiroten hän koki kärsiä vaivansa, suutaan soittaen ja irvistellen hän täytti saamansa käskyt, ja sankaruudesta, isänmaasta ja siihen liittyvistä pyhistä arvoista hän laski leikkiä. Asepukureuhkoineen, nyytteineen, rämpsineen, kiväärit selässä, patruunoita takintaskussa, pala vanikkaa leipälaukussa. Sellaisena hän kulki läpi suuren näytelmän. Sellaisena hän koki kestää jonkin mättään tai kiven takana odottavan kuolemansa." (Väinö Linna Tuntematon sotilas teoksestaan Aamulehdessä 5.12.1954)

kuva: Leena Anttila

Lumessa kahlaava haavoittunut sotilas (suunn. Emil Filen 1951), Nummen sankarihautausmaa.

Suomi 100 itsenäisyyden juhla

Nummi 6.12.
klo 10 itsenäisyyspäivän juhlajumalanpalvelus Nummen kirkossa ja seppeltenlasku, kunniavartio, Marjanen, Kuoppala, mieskuoro
klo 12 Itsenäisyyspäiväjuhla juhla Oinolan koululla
klo 18 kirkonkellot soivat

Pusula ja Kärkölä 6.12.
klo 10 sanajumalanpalvelus ja seppelten lasku Pusulan kirkossa, Luukkonen, Jurmu, kirkkokuoro ja lapsikuoro, kirkon jälkeen Suomi 100 v. juhla seurakuntatalossa
klo 13 sanajumalanpalvelus ja seppelten lasku Kärkölän kirkossa, Luukkonen, Jurmu, Itsenäisyysjuhla juhla kylätalolla kirkon jälkeen

Karjalohja 6.12.
10.00 jumalanpalvelus, Kiitos Isänmaasta, Majuri, Orama, kirkkokuoro
11.00 kunniavartio ja seppelten-lasku, Suomi 100 v juhla, kirkkokahvit

Sammatti 6.12.
9.30 kynttilät sankarihaudoille
10.00 Suomi 100 v. messu, Rantanen, Pertti ja Lyydia Haapalainen, Partiolippukunta. Kunniavartio ja seppeleiden lasku haudoille jumalanpalveluksen jälkeen.
11.15 itsenäisyyspäivän pääjuhla Sampaalassa, kunniamerkit.
11.30 juhlakahvit
12.00 pääjuhla
17.00 kynttiläkulkue
18:00 kirkonkellot 100-vuotiaalle itsenäiselle Suomelle

Lohjan kantaseurakunta
5.12. klo 14 alkaen juhlakahvit kirkkoherranviraston edessä
5.12. klo 18 lipunnosto ja Maammelaulu seurakuntakeskuksen lippuaukiolla, Sibeliuksenkatu 2
6.12. itsenäisyyspäivän jumalanpalvelukset Pyhän Laurin kirkossa klo 10, Miettinen, Nikander, Saario, mukana mieskuoro Lohjan Miehet seppelen lasku klo 9.30 Karjalaan jääneiden ja vakaumuksensa puolesta kaatuneitten muistomerkille, klo 11.10 alk. kunniavartiot sankarihaudoilla, 11.15 lippukulkue, seppelten lasku klo 11.30 ja kirkkokahvit. Virkkalan kirkossa klo 11 kaksikielinen jumalanpalvelus (Korte, Kuismanen, Kerko, Lohja Brass, seppeltenlasku ja kunniavartiot.

Toisen polven sotavammat

Lohjalaiset Pepina Hyppönen ja Marja Klefström

Vaietut salaisuudet ja sodanjälkeinen ahdistus siirtyvät möykkynä seuraaville sukupolville, jos kierrettä ei katkaista. Pepina Hyppönen ja Marja Klefström ovat nähneet sodan jälkeisvaikutukset niin omassa elämässään kuin työssäänkin.

Naiset päättivät katkaista omat negatiiviset jatkumonsa: Marja kirjoitti vanhempiensa tarinan kirjaksi. Pepina tutustui isänsä sotahistoriaan tilaamalla Kansallisarkistosta kaikki sodasta arkistoidut henkilötiedot tämän kuoleman jälkeen.

Ennen eläkkeelle siirtymistään Marja toimi perhetyönohjaajana 30 vuotta Espoon Tuomiokirkkoseurakunnassa. Hän kirjoittaa kirjoja ja runoja ja on vieraillut seurakunnan seniorikerhossakin. Pepina on tehnyt pitkän työuransa ensin psykiatrian erikoissairaanhoitajana HUS:ssa ja sen jälkeen psykoterapeuttina. Hän on toiminut pitkään myös Lohjan seurakunnan diakoniatyössä vapaaehtoisena tunneryhmien vertaisohjaajana.

Ylisukupolven tunnetrauma

- Millainen kiintymyssuhde syntyy lähes puhumattomaan kolme ja puoli vuotta sodassa olleeseen isään? Isä oli minulle melkein tuntematon, ei juuri ottanut syliin eikä puhunut, Pepina pohtii.

Hänen raskaana oleva äitinsä joutui lähtemään evakkoon juuri rakennetusta talosta Petsamossa talvisodan syttyessä marraskuussa 1939. Mukaansa hän sai vain, mitä kädessä pystyi kantamaan.

- Isä oli jo sodassa silloin. Esikoispoika syntyi Lohjalla marraskuussa 1939. Lapsi päätyi sotalapsena Ruotsiin neljäksi vuodeksi, vain nimilappu kaulassaan reilun vuoden ikäisenä. Perheeseen oli juuri syntynyt tytär.

Pepina syntyi kuusihenkiseen perheeseen vuonna 1950, jolloin eletttiin sodan jälkeistä jälleenrakennuksen aikaa. Vanhemmat tekivät työtä kaiken aikaa, kun maksettiin Neuvostoliitolle sotakorvauksia.

- Vihkisormuksensakin he antoivat sotakorvauksiin, kertoi äiti, isä ei puhunut mitään.

Veteraani-isä kuoli 74-vuotiaana keuhkosyöpään. Tänä vuonna hän olisi täyttänyt 110 vuotta.

- Isäni taisteli rintamalla sekä talvi- että jatkosodassa. Sodan jälkeen hän oli hiljainen, kuten uudessa Tuntemattomassa, kotiin palaava, ennen niin puhelias Rokan Antti.

Vuonna 1942 syntyneen Marjan vanhemmat olivat Viipurin karjalaisia, jotka joutuivat lähtemään evakkoon muiden mukana talvisodan syttyessä.

- Minunkin äitini lähti raskauden loppuvaiheessa junalla Viipurista laukussaan hopealusikat ja hääkuva. Siinä kaikki, mitä hän jaksoi kantaa.

Poikansa hän menetti synnytyksessä tammikuussa 1940. Kaksoissisareni kuoli kahden viikon vanhana. Syytä ei koskaan kerrottu, Marja kertoo.

Sota vei perheeltä paljon, muun muassa kodin, kaksi lasta ja lopulta vanhempien mielenterveyden. Puhumattomuus ja raskaitten muistojen poispyyhkiminen olivat heidän ainoat keinonsa selviytyä eteenpäin.

- Uskon, että häpeä on yksi meidän toisen polven sotavamma, sillä on monta naamiota. Isien muuttunut "habitus" teetti sen, että hyvin monen kotioloissa oli jotakin hyvin hävettävää, jonka sota oli tuonut mukanaan, Marja muistelee.

Puhumattomuus trauman seurauksena

Marja asui lapsuutensa Helsingissä. Hän muistaa että silloin ei juurikaan vierailtu kavereiden kotona jostakin syystä. Mieluummin tapailtiin kadunkulmissa tai jossain muualla. Koulussa hän oli luokalla, jossa oli hyvin erilaisista taustoista tulleita lapsia, oli evakoita, upseerien lapsia jne.

- Me huonommista oloista tulleet olimme reppanoita, joita kiusattiin huonoista vaatteista.

Asioista puhuttiin luokkatovereiden kesken vasta paljon myöhemmin aikuisina tavatessa.

- Kun keskustelimme selvisi, että jokaisen kotona oli jotain sellaista ongelmaa, ettei sinne voinut tulla, jonka sota oli aiheuttanut.

Sodasta palattuaan monet isät olivat sekä fyysisesti että psyykkisesti vammautuneita, jonka johdosta syntyi puhumattomuuden kulttuuri.

- Pieni lapsihan vaistoaa vanhempiensa pahan olon. Se saattoi tulla aggressiivisena humalatilan seurauksena tai jonain muuna ja vaistoaa sen tunneilmaston, mikä kotona vallitsee.

Marja kertoo hävenneensä karjalaistaustaansa. Eloisa ja puhelias karjalainen kulttuuri, johon hän syntyi, on erilainen kuin Helsingissä, jonne hän asettui. Hän häpesi kotinsa puutteellisuutta, masentunutta äitiään ja viinaan menevää isäänsä. Isä oli jäänyt kotirintamalle kaatumataudin eli epilepsian vuoksi, joka tulkittiin mielisairaudeksi.

- Muistan käyttäneeni lausetta: "Häpeän sinun puolestasi turhankin usein." Tänä päivänäkin häpeän asioita, joista minun ei tarvitsisi huolehtia ja hävetä, hän toteaa.

Häpeän kehässä

- Häpeä kumpuaa tilanteissa, joissa keskeisenä pyrkimyksenä on luoda suhdetta toiseen itselle tärkeään ihmiseen. Häpeä ilmenee niin, että ihminen kokee olevansa itse hävettävä, Pepina kuvailee häpeää ilmiönä.

Ihminen, jolla varhaisessa lapsuudessaan on ollut traumaattisia häpeää tuottavia hylkäämiskokemuksia, voi olla erityisen herkkä kaikelle torjutuksi tulemiselle, ja sen herättämälle häpeälle.

- Kiintymyssuhde isään muodostui vältteleväksi, ristiriitaiseksi ja etäiseksi paljolti hänen puhumattomuudesta ja sulkeutuneisuudesta johtuen, Pepina kertoo.

Purkamatta jääneet tuntemukset taltioituivat paitsi häpeän tuntemuksina, myös pelkoina. Jos tunteita hallitaan päihteiden avulla, seurauksena on, että häpeä vain lisääntyy: ollaan häpeän kehässä.

Sodassa pelkoa torjuttiin huummaavien aineiden, esim. Pervitinin avulla. Pervitin-jauhetta laitettiin veteen, piippuun tai tupakkaan. Hota-pulveri piti kivut loitommalla. Niinpä useat sotilaat jäivät myös koukkuun näihin aineisiin ja alkoholiin jo rintamalla.

- Häpeä on posttraumaattinen (trauman jälkeinen) reaktio. Se on pelon muokkaamaa, jonka suojakilpenä on usein viha. Siihen voi liittyä myös ulkopuolisuuden ja yksinäisyyden tunnetta, Pepina toteaa.

- Ylenmääräinen kiltteys on myös sotavamma. Lapsen viisaudella tiedostimme vanhempiemme vaikeudet ja yritimme olla näkymättömiä, Marja lisää.

Yksin pärjäämisen pakko

Marja ja Pepina molemmat kuuluvat sodanjälkeiseen kannattelijasukupolveen, jotka oppivat tekemään lujasti työtä ja pärjäämään omillaan. Tätäkö on se ylisukupolvien siirtymäketju, joka pitäisi katkaista?

- "Se, mikä ei tule yhdessä jaetuksi, tulee jonkun kannettavaksi" psykoanalyytikko psykiatri Matti Siirala kiteytti käsitteen 1960-luvulla taakan siirtymäksi. Nykyään ilmiötä kuvataan ylisukupolvisina traumoina. Peittyneet asiat pyrkivät esiin elämän käännekohdissa ja kehityksellisinä herkkyysaikoina kuten murrosikä, parisuhde, läheisen sairastuessa ja vanhuusiässä, Pepina vastaa.

- Kun pieni lapsi tarpeineen tulee riittävän usein torjutuksi, ei lapsen ja aikuisen välistä hyvää kiintymyssuhdetta pääse syntymään. Tämä vaikuttaa myös myöhempiin ihmissuhteisiin, on Pepina omassa elämässään huomannut.

- Kukaan mies ei voi olla isän korvike. Se on musta aukko, joka ei täyty. Ainoastaan Jumala voi täyttää rakkaudellaan isän jättämän tyhjän paikan.

Teksti ja kuva Leena Anttila

Sodan haavoittamat

Sodan jälkeen hiljainen mies Viljo Fredrik Vesanko (toinen vasemmalta) jäi tyttärelleen lähes tuntemattomaksi (kuva Pepina Hyppösen albumista)

Suomalaisista kodeista lähti vuosina 1939-1945 talvisotaan, jatkosotaan ja Lapin sotaan noin 700 000 miestä ja naista. Heistä noin 600 000 palasi takaisin, mutta ei samanlaisina kuin lähtiessään.

Yhteensä talvi- ja jatkosodassa kaatui, tapettiin tai katosi yli 90 000 ja haavoittui melkein 200 000 suomalaista ja heistä puolet saanut pysyvän sotavamman.

Noin 15 700 suomalaissotilasta joutui jatkosodan aikana psykiatriseen hoitoon. Hoitoon päätyivät vain vakavimmin traumatisoituneet, täysin toimintakyvyttömät sotilaat. Tärähtäminen merkitsi sotilaiden slangissa sitä, että psyyke romahti. Sen aiheutti usein voimakas tykistötuli tai lentokoneen pauhu, kun uhka lähestyi etäältä.

Jos tulitus yllätti sotilaat, saattoivat kaikki joutua tilapäisen tärähdyksen valtaan. (Kivimäki) Psyyken romahtaminen oli häpeä. "Tärähtäneet" menettivät myös kunniansa.

Sodan seuraukset

- Kun kivi putoaa veteen, voivat renkaat ulottua hyvinkin kauas, totesi Satu Hallenberg Karjalan liiton hengellisillä päivillä Lohjalla 2009, kun talvisodan syttymisestä tuli kuluneeksi 70 vuotta.

Sodan seurauksena 50 000 - 60 000 lasta jäi orvoiksi, 70 000-80 000 lasta vietiin sotalapsiksi Ruotsiin, 140 000-150 000 lasta menetti kotinsa evakkona tai pommituksissa. Sodasta joutui suoraan kärsimään noin 300 000 lasta, kolmasosa sen ajan lapsista.

Uhrautumisen eetos isänmaan puolesta merkitsi myös sitä, että menetyksiä ei ollut soveliasta erityisemmin surra. Kokemuksia ei liiemmin jaettu, ja varsinkin lasten uhrauksista vaiettiin. Näin toimimalla toivottiin, että he unohtaisivat menetyksensä nopeasti. (Näre ym.)

Ylenmääräinen taakka, sellainen Erkki Lehtelän mielestä lasten harteille sysättiin. (Tamperelainen 3.2.2011)

- Piti olla jotenkin sankareita, kun isä kuoli sankarivainajana. Mistään ei saanut valittaa. Hävitty sota oli arka paikka, eikä siitä saati vainajista puhuttu. Meistä sotaorvoista tehtiin aikoinaan jonkinlainen tabu, häpeä, josta ei voinut puhua.

Sodan jälkeisten sukupolvien tunneperintö

Sodat veivät meiltä yhden sukupolven, joka ei juuri saanut kokea vastuullista aikuisuutta elämässään. Kärsimme kansakuntana edelleen tästä. Olemme parhaillammekin vain pieniä ihmisiä. Tämä ei itsessään ole ongelma, sen kätkeminen, piilottaminen ja teeskentely ovat. Aikuisuus ja vahvat, isot ihmiset ovat harhaa. (Takanen)

Ylisukupolven trauma leviää tiedostamattomasti. Tämä tunteiden siirtyminen näkyy yksinäisyytenä, juurettomuutena, yltiöindividualismina, joka liittyy riippumattomuuteen ja omillaan pärjäämiseen. Myös työelämässä yksin pärjäämisen ja omillaan selviytymisen eetos käy yksiin välttelevien kiintymyssuhteiden kanssa. (Näre ym.)

Kun omien vanhempiensa kokemuksia hahmottaa traumana, on mukaan helpompi liittää myös sovinnollinen elementti: Teidän mahdollisille puutteillenne ja ankaruudelle oli syynsä. Te menetitte paljon ja jouduitte kokemaan jotakin kauheampaa kuin nuorina käsitimme. (Kivimäki)

(Lähteet: Murtuneet mielet, kirj. Ville Kivimäki, Ruma Sota, kirj. Sari Näre, Jenni Kirves, Sodan kasvattamat, toim. Sari Näre, Jenni Kirves, Juha Siltala, Murra tunnelukkosi, kirj. Kimmo Takanen)

Tekstin koonnut: Leena Anttila

Evakko-Kristus - siirtolaisuuden ikoni

Jatkosodan aikaan Suomen ortodoksisen kirkon papisto toimi sielunhoidollisissa tehtävissä sekä takaisin vallatun alueen että Itä-Karjalan ortodoksien parissa. Sodan seurauksena monet vanhastaan ikoneista rikkaat kirkot, tšasounat ja kodit olivat tyhjentyneet pyhistä kuvista. Ikonien tarve oli ilmeinen, liittyiväthän ne oleellisesti ortodoksien päivittäiseen uskonelämään.

Nopeana ratkaisuna tähän ongelmaan Suomen ortodoksisen kirkon sisälähetystyötä tekevä Pyhien Sergein ja Hermanin Veljeskunta (PSHV) päätti painattaa kartonkisia ikoneja niitä tarvitseville ortodokseille Suomen ja Itä-Karjalan alueella.

Sopivien malli-ikonien etsijöiksi pyydettiin Suomen ortodoksisen kirkon arkkipiispa Herman (1878–1961) ja hänen sihteerinsä, ylidiakoni Leo Kasanko (1906–1973). Alkukesästä vuonna 1943 he viimein löysivät malliksi sopivaksi katsomansa Kristuksen ikonin Kuopion Pyhän Nikolaoksen kirkon alttarihuoneesta. (lähde: ortodoksi.net)

Kristus Kaikkivaltias on kuvattu oikea käsi siunausasennossa vasemman käden kannatellessa evankeliumikirjaa. Suomen ortodoksinen kirkko menetti sodan seurauksena lähes 90 prosenttia omaisuudestaan ja yli kaksi kolmasosaa kirkkokunnan väestöstä joutui evakkotielle. Tänä päivänä Evakko-Kristus-ikoni viestii pyhästä myös monen siirtokarjalaisen jälkeläisen kotona.

Teksti ja kuva Leena Anttila

Lohjan seurakunnan ikonimaalauskursseilla Evakko-Kristus ikoni on ollut kuluvan syksyn teemana. Evakko-Kristus ikoneita on nähtävillä jouluaiheisten ikonien lisäksi adventti- ja jouluajan Pyhän Laurin kirkossa sekä Karjalohjan kirkossa.

Lohjan seurakunnassa joulunaikaan

Lisäksi paikallislehdissä julkaistaan viikottain Seurakunnat-palstaa. Seuraava Lohkare-seurakuntalehti ilmestyy 21.03.2018
Ev.lut. kirkkovuositiedotteita voi lukea myö seurakunnan nettisivuilta (ajankohtaista, uutiset).

Lohjan kantaseurakunta

24.12. klo 12 Lohjan Pyhän Laurin kirkko, perheiden aattohartaus.
24.12. klo 12 perheiden aattohartaus mukana lapsikuoro Laurinsäde
24.12. klo 13 Lohjan Pyhän Laurin kirkko, perheiden aattohartaus II
24.12. klo 13.30 Virkkalan kirkko, Pyhän Ristin kappeli, aattohartaus
24.12. klo 14 Mäntynummen seurakuntatalo, jouluhartaus
24.12. klo 14 Metsolan kappeli, aattohartaus I, Lohja-Brass
24.12. klo 14 julaftonens familjejulbön i Lojo kyrka.
24.12. klo 15 Lohjanportin seurakuntakoti, aattohartaus
24.12. klo 15 Metsolan kappeli, aattohartaus II, Lohja Brass.
24.12. klo 15.30 julaftonens julbön i Virkby kyrka.
24.12. klo 16 Lohjan Pyhän Laurin kirkko, Maasalon jouluvesper
24.12. klo 22 Lohjan Pyhän Laurin kirkko, jouluyön hartaus
25.12. klo 7 Lohjan Pyhän Laurin kirkko, jouluaamun messu
25.12. klo 9 julmorgonens gudstjänst i Lojo kyrka.
25.12. klo 10.30 Virkkalan kirkko, Pyhän Ristin kappeli, jouluaamun sanajumalanpalvelus.
26.12. klo 10 Lohjan Pyhän Laurin kirkko, tapaninpäivän sanajumalanpalvelus.
31.12. klo 10 Pyhän Laurin kirkko, messu.
1.1. klo 10 Pyhän Laurin kirkko, uudenvuodenpäivä, sanajumalanpalvelus, radioidaan Radio Dei`n (Lohja) taajuudella 107,2
1.1. klo 14 Mäntynummen srk-talo uudenvuodenseurat, järj. Uudenmaan Kansanlähetys (yhteyshlö Tenho Tiilikainen)
6.1. seurakuntakeskus (Sibeliuuksenkatu 2): ikäihmisten loppiaisjuhla klo 13.30 alk. kahvitarjoilu, klo 14 alk. ohjelmassa musiikkia, tuttuja yhteisiä joululauluja, menneiden joulujen muistelua ja loppiaisen teemaan syventymistä. Tilaisuus päättyy Maa on niin kaunis virteen klo 15.

Svensk verksamhet

www.lohjanseurakunta.fi/verksamhet
24.12. kl. 14 julaftons familjejulbön i Lojo kyrka.
24.12. kl. 15.30 julaftons julbön i Virkby kyrka.
25.12. kl. 9 julmorgones gudstjänst i Lojo kyrka.
kl. 13 trettondagens högmässa i Virkby kyrka.

Karjalohjan alueseurakunta

www.lohjanseurakunta.fi/karjalohja

24.12. klo 12.15 Karjalohjalla Unkan Baarin joulurauhan julistus
24.12. klo 14 aattohartaus, 4. adventtisunn., Herran syntymä on lähellä, Majuri, Orama.
25.12. klo 10 messu, joulupäivä, Sana tuli lihaksi, Majuri, Orama.
26.12. ei jumalanpalvelusta.
31.12. klo 12 messu, 1. sunn. joulusta, Pyhä perhe, Majuri, Inkeri Rantanen, kirkkokahvit.
1.1. ja 6.1. ei jumalanpalvelusta.

Pusulan alueseurakunta

www.lohjanseurakunta.fi/pusula

24.12. klo 14 jouluaatto, aattohartaus Kärkölän kirkossa, Luukkonen, Jurmu.
24.12. klo 16 jouluaatto, aattohartaus Pusulan kirkossa, Luukkonen, Jurmu, avustajina Kerko ja Kaira
25.12. klo 8 joulupäivä, jouluaamun jumalanpalvelus Pusulan kirkossa, Luukkonen, Pertti Haapalainen, avustajana Piippo A.
26.12. klo 16 tapaninpäivä, Enkelikirkko Pusulan kirkossa, Marjanen, Kuoppala (ei kirkkoa klo 12), Sulavuori, Noranta.
31.12. klo 12 uudenvuodenaatto, messu Pusulan kirkossa, Luukkonen, Jurmu.
1.1. klo 12 sanajumalanpalvelus Pusulan kirkossa, Pia Korpijaakko, Jurmu.
6.1. klo 12 loppiaisen messu Pusulan kirkossa, Marjanen, Kuoppala.

Sammatin alueseurakunta

www.lohjanseurakunta.fi/sammatti

24.12. klo 14 alkaen glögitarjoilu kellotapulissa.
24.12. aattohartaudet klo 15 ja klo 17. Rantanen, Orama.
25.12. klo 8 Jouluaamun kirkko, 'Nyt Betlehemiin!', Rantanen, Orama. Tule tunnelmalliseen Sammatin vanhan ajan joulukirkkoon, missä aidot kynttilät palavat kattokruunuissa vain jouluaamuna.
31.12. klo 10 uudenvuodenaaton messu, Majuri, Inkeri Rantanen.
6.1. klo 18 loppiaisen lähetysseurat Mattilassa, Rantanen, Orama.

Nummen alueseurakunta

www.lohjanseurakunta.fi/nummi

24.12. klo 16 jouluaaton hartaus Nummen kirkossa, Marjanen, Kuoppala.
24.12. klo 22 jouluyön messu Nummen kirkossa, Marjanen, Kuoppala.
25.12. klo 10 joulupäivän sanajumalanpalvelus, urut Pertti Haapalainen.
26.12. klo 12 tapaninpäivän jumalanpalvelus Leppäkorven vanhalla koululla, Johanneslundintie 86, Kuoppala.
31.12. klo 10 messu Nummen kirkossa, vieraileva pappi, Jurmu.
1.1. klo 10 uudenvuodenpäivän messu, Marjanen, Kuoppala.
6.1. klo 12 loppiaisen sanajumalanpalvelus Saukkolan seurakuntakodissa, Marjanen, Kuoppala.

Menneen Ajan Joulumarkkinat

Seurakunta järjestää markkinaviikonloppuna ohjelmaa: Lohjan seurakuntakeskus avoinna la 10-15, su 11.30-15. Tule nauttimaan herkullista lounasta seurakuntakeskukselle!

Kirkon tapuli avoinna la 10-16, su 11-15. Jouluisessa tapulissa voi nauttia glögiä ja pipareita seurakunnan nuorisotyön hyväksi.

Lauantaina Pyhän Laurin kirkossa 9.12. kello 12.30 Markkinamessu, Piia Korpijaakko, Laurin Sisarukset tanssiryhmä & soitinryhmä. Sunnuntaina 10.12. klo 10 Pyhän Laurin kirkossa Kauneimmat Joululaulut –messu, Laurentiuskuoro ja Timo Saario, Panu Mäkelä ja Jenni Pesola

Meillä on myös koju, jossa myynnissä tuotteita. Kannatus menee lyhentämättömänä lähetyksen hyväksi. Tämän kaiken teemme lähinnä vapaaehtoisten voimin. Tervetuloa siis joukkoomme, tarvitsemme juuri Sinua!

Lisätietoa ja vapaaehtoiseksi ilmoittautuminen v.s. lähetyssihteeri Marika Viljamaa marika.viljamaa@evl.fi, p. 044 328 4240

Sinulle, joka olet menettänyt läheisesi

Sururyhmä alkaa keskiviikkona 10.1.2018 klo 18
Lohjan seurakuntakeskuksessa takkahuoneessa (Kõbanya-tupa).
Ryhmä kokoontuu seitsemän kertaa. Sen toiminta perustuu luottamuksellisuuteen ja vertaistukeen.
Mukana Heikki Linnavirta (kappalainen) ja Sinikka Laurila (diakonissa).

Tiedustelut ja ilmoittautumiset 5.1.2018 mennessä
Sinikka Laurilalle 040 779 9369 tai sinikka.h.laurila@evl.fi

KAUNEIMMAT Joululaulut

Tänä vuonna Kauneimmat Joululaulut soivat syrjäytymisvaarassa olevien nuorten puolesta. Tilaisuuksissa kerätään kolehti. Apu menee perille Suomen Lähetysseuran kautta:
To 7.12. klo 14 Pyhän Laurin kirkossa Kauneimmat Joululaulut päiväsaikaan, Laurin Miehet ja Timo Saario
Su 10.12. klo 15 Pyhän Laurin kirkossa Kauneimmat joululaulut lapsiperheille 1, Pirjo Rajalin-Tymura & Gospelsolina -kuoro
Su 10.12. klo 15 Pusulan kirkossa, Jurmu & kirkkokuoro, lapsikuoro ja IFÈ- ryhmä
Ti 12.12 klo 18 Sammatin kirkossa lasten Kauneimmat Joululaulut, Karinto, Orama.
Ti 12.12. klo 19 Virkkalan kirkossa, Collegium musicum ja Harri Kerko
Ke 13.12. klo 18 Karjalohjan kirkossa, Riikka Karinto ja kanttori Heikki Orama & Karjalohjan kirkkokuoro.
Ke 13.12. klo 18 Pyhän Laurin kirkossa Kauneimmat joululaulut lapsiperheille 2, Pirjo Rajalin-Tymura
To 14.12. klo 16 Nummella St1:llä, Marjanen, Kuoppala.
To 14.12. klo 18 Nummen seurakuntatalolla lasten Kauneimmat Joululaulut ja joulujuhla, Marjanen, Kuoppala, Salonmaa, Levänen, Hujanen.
Pe 15.12. klo 10 Lasten ja koululaisten Kauneimmat joululaulut-kirkko Pusulan kirkossa, Luukkonen, Hujanen, Sulavuori, Noranta, Jurmu.
La 16.12. klo 17 Pyhän Laurin kirkossa Laurin Laulajat, Kirkkosällit ja Timo Saario (kuullaan YLE1 –kanavalla 25.12.2017 klo 18)
Su 17.12. klo 15 Nummen kirkossa, Marjanen, Kuoppala.
Su 17.12. klo 18 Sammatin kirkossa, Karinto, Orama.
Su 17.12. klo 18 Pyhän Laurin kirkossa, Lohjan kirkkokuoro ja Timo Saario

De Vackraste Julsångerna 2017

Lojo i St. Lars kyrka:
9.12. kl. 14 De Vackraste Julsångerna, Pirjo Rajalin-Tymura
13.12. kl 19.30 De vackraste julsångerna & Lucia-kröning

Toimiva perhe

Koulutuspäivät ovat 23.1., 30.1., 6.2., 13.2., 3.3., 6.3., 13.3. ja 20.3. klo 18-20.30 (huom. la 3.3. klo 10-16) Ojamon seurakuntakodissa, Kartanonkuja 1. Työskentelytapoina ovat lyhyet alustukset kurssin teemoista, kokemusten jakaminen toisten kanssa sekä vuorovaikutustaitojen harjoitteleminen pareittain ja pienryhmissä. Kurssin aikana voi oppia kuuntelemaan aktiivisesti, ratkaisemaan ristiriitoja rakentavasti yhteistyössä lapsen ja nuoren kanssa sekä antamaan kasvua tukevaa palautetta. Ilmoittautuminen ja tiedustelut 12.1.2018 mennessä johtava nuorisotyönohjaaja **Eeva Liesilinna** 050 336 5655, eeva.liesilinna@evl.fi tai diakoni **Eija Alatalo** 050 377 7394, eija.alatalo@evl.fi

Joulukonsertteja

Pe 1.12. klo 19 Pyhän Laurin kirkko: 100-vuotiaan Suomen joulu –konsertti, Jouni Kokora, Tapio Tiitu, liput 15€, ennakkomyynti Cafe Lauri, ovelta tuntia ennen konsertin alkua.
La 2.12. klo 16 Nummen kirkko, adventtikonsertti: Nummen Torvisoittokunta, Nummen kirkkokuoro, Nummi-Pusulan Mieslaulajat.
La 2.12. klo 18 Pyhän Laurin kirkko: Lohjan Miehet konsertti.
Pe 8.12. klo 18 Sammatin kirkko: Sibeliuksen päivän joulukonsertti: Jean Sibeliuksen musiikkia ja tunnelmallisia joululauluja. Marja Kyllönen, sopraano, Marja-Stiina Pesonen, sopraano. Vapaa pääsy.
La 9.12. klo 18 Pyhän Laurin kirkko: Lohjan orkesterin koko perheen joulukonsertti
La 16.12. klo 18 Karjalohjan kirkko: Lohjan miehet -kuoron konsertti.
Su 17.12. klo 18 Pusulan kirkko: LC -Pusulan joulukonsertti (ohjelma 10 €)
Ma 18.12. klo 19 Pyhän Laurin kirkko: Antti Ketosen joulukonsertti
Ke 20.12. klo 19 Pyhän Laurin kirkko, Lohjan orkesteri: Jouluoratorio
Ma 26.12. klo 18 Pyhän Laurin kirkko, Laurentius-kuoron Tapaninpäivän joulukonsertti.
Lisäksi
To 7.12. klo 18 Marja-Liisa ja Heikki Mäkisellä Immulantie 341, joululaulujen ilta Timo Saario ja Heikki Linnavirta

Lohjan seurakunta • Lojo församling†

www.lohjanseurakunta.fi

Kirkollisista toimituksista (kaste, häät, hautajaiset) sopiminen kirkkoherranvirastossa ja alueseurakuntien seurakuntatoimistoissa, virkatodistukset, sukuselvitykset ja avioliiton esteiden tutkinta Lohjan kirkkoherranvirastosta.

■ **Lohjan seurakunnan kirkkoherranvirasto ja taloustoimisto**
Laurinkatu 40
avoinna ma–pe klo 8.30–14.30
p. (019) 328 41
lohja.taloustoimisto@evl.fi
lohja.kirkkoherranvirasto@evl.fi

■ **Karjalohjan alueseurakunta**
seurakuntatoimisto
Keskustie 30
09120 Karjalohja
avoinna ma klo 9–11.30 ja 12–15,
p. 044 328 4372
karjalohjan.aluesrk@evl.fi

■ **Nummen alueseurakunta**
seurakuntatoimisto
Rauhanpolku 8
09810 Nummi
avoinna ti klo 9–11.30 ja 12–15,
p. 044 328 4372
nummen.aluesrk@evl.fi

■ **Pusulan alueseurakunta**
seurakuntatoimisto
Sentraalitie 5
03850 Pusula
avoinna ke klo 9–11.30 ja 12–15,
p. 044 328 4372
pusulan.aluesrk@evl.fi

■ **Sammatin alueseurakunta**
seurakuntatoimisto
Pappilantie 1
09220 Sammatti
avoinna to klo 9–11.30 ja 12–15,
p. 044 328 4372
sammatin.aluesrk@evl.fi

Lohkare

Lohjan seurakuntalehti
Lojo församlingsblad

Julkaisija: Lohjan seurakunta
Toimitus Laurinkatu 40
PL 49, 08101 Lohja
p. (019) 32 841

Päätoimittaja
Juhani Korte
juhani.korte@evl.fi

Toimitussihteeri
Leena Anttila
leena.t.anttila@evl.fi

Taitto
Kari Oksanen
kari.oksanen@kettujulkaisut.fi

Paino:
Salon Lehtitehdas
Painosmäärä: 34 000 kpl

Hanna Ekolan joulu

Kynttilä on kuin Taivaan kodin valo

Äiti ja poika kulkevat hautausmaalla, tutun hautakiven luo. Poika sytyttää kynttilän isänsä haudalle. Pimeydessä loistaa tuhat kynttilää, jotka valaisevat heidän tietään.

Hanna Ekola kirjoitti runon tuhannesta kynttilästä ensimmäisenä Pyhäinpäivänä miehensä, muusikko **Juha Salosen**, kuoleman jälkeen. Miehen kuolemasta tulee joulun alla kuluneeksi yhdeksän vuotta. Hanna oli silloin 47-vuotias ja **Lassi**-poika kymmenen.

Taas valmistaudutaan jouluun Hannan vihreässä talossa Pusulanjärven rannalla. Hanna on kulkenut pitkän tien surun syvyyksistä uuteen elämän onneen.

- Suru on merkki rakkaudesta. Se on elämänkokemukseni, josta on tullut vahvuuteni. Suru tekee minussa työtään niin kauan kuin on tarpeen, eikä minun tarvitse pyrkiä siitä eroon. Jossain muodossa se kulkee mukana koko elämän ajan, mutta se ei enää hallitse elämääni, Hanna miettii.

Kaunis kuolema

Hanna Heikkilä kasvoi Kiikassa, nykyisessä Sastamalassa, Siionin Kanteleen laulujen keskellä. Hänen isänsä oli Suomen Luterilaisen Evankeliumiyhdistyksen maallikkosaarnaaja. Evankelisuus on pohjimmaltaan iloista ja elämänmyönteistä, joskin tietyt tulkinnat antavat siihen särmänsä esimerkiksi naispappeuskysymyksessä.

Hanna opiskeli teologiksi ja oli opiskeluaikoinaan Sanansaattaja –lehden toimittajana. Pappisvihkimystä Hannalla ei ole, sillä hän valitsi musiikin. Aviomies, basisti Juha Salonen, oli monitoimimies - valokuvaaja, manageri, käytännön asioiden hoitaja, konserttien järjestäjä, autonkuljettaja pitkillä matkoilla.

Pariskunta muutti Pusulaan, jossa Lassi-poika syntyi.

Toukokuussa 2008 Juha vei vaimonsa Pusulanjärven rantaan, joka oli juuri kaavoitettu pientaloja varten.

- Kesä oli alkamassa, vehreä järven ranta oli lähellä kirkonkylän palveluja. Päätimme, että tähän rakennamme talon, jossa Lassi kasvaa aikuiseksi ja jossa me vietämme eläkepäivämme, Hanna muistelee.

Tonttikaupat tehtiin heinäkuussa. Elokuussa valmistuivat talon piirustukset. Syyskuussa alettiin kaivaa perustuksia.

Marraskuun alussa Juha alkoi valittaa selkäkipuja. Lääkärikäynnit eivät auttaneet, kipu vain yltyi. Viimein oli pakko lähteä päivystykseen sairaalaan ja sieltä suoraan Helsinkiin Meilahteen. Todettiin laajalle levinnyt keuhkosyöpä. Seuraavana päivänä, toisena adventtisunnuntaina 7.12.2008, Juha kuoli.

- Se oli kaunis, rauhallinen kuolema, Hanna kertoo.

Kuolema oli tullut lähelle jo aiemmin. Hannan äiti kuoli 1990-luvun alussa. Vuosituhannen vaihteessa viikon välein kuolivat sisar, laulaja **Saara Suvanto**, ja pikkuveli. Isä oli kuollut puoli vuotta ennen Juhaa.

- Minulle oli selvää, että me kaikki kuolemme ajallamme. Mutta Juhan kuollessa jäin monella tavalla yksin. Olimme olleet yhdessä 20 vuotta. Menetin aviomiehen ja työtoverin, ystävän, jonka kanssa jaoimme kaiken. Poikani menetti isänsä.

Kaukainen valo

Seuraavana aamuna Hanna lähti rakennustyömaalle. Joulukuun pimeästä aamusta loistivat työkoneiden valot, kun miehet jatkoivat töitään.

- He olivat ostaneet minulle kukkia. Eräs heistä tuli puhumaan kanssani. Selitin shokissa, kuinka tuohon kohtaan piti tulla keittiö ja tähän makuuhuone, ja tuonne työhuoneeni… Hän laski kätensä olkapäälleni ja sanoi: ”Kyllä siihen Hanna tulee.”

- Se oli kuin kaukainen pieni valo jostakin. Joku muu jaksoi pitää toivoa yllä, kun itse olin pimeässä sumussa. Miehet tekivät päätöksiä, ottivat vastuuta, veivät asioita eteenpäin ja tekivät sen, mikä oli tehtävä.

Talon rakentaminen piti Hannaa kiinni elämässä. Toukokuussa tuli talopaketti, ja helmikuussa 2010 Hanna ja Lassi muuttivat uuteen kotiinsa.

Kun suru, päivästä toiseen selviäminen lapsen kanssa ja taloudelliset huolet veivät kaikki voimat, pienet arjen asiat tuntuivat ylivoimaisilta. Postilaatikon avain katkesi jäätyneeseen lukkopesään, lämmitysöljy loppui pakkasilla, bensatankin kansi jäätyi kiinni, auton takalasi hajosi jouluaattona.

- Olen saanut paljon apua. Mutta myös väsyin avun pyytämiseen ja aloin rakentaa elämääni niin, että klaaraisin itse. Kun ruohonleikkuri ei käynnistynyt, googlasin ohjeita netistä ja selvitin tilanteen. Pienistä palasista palautui usko siihen, että selviydyn.

Surusta tuli vahvuus

Hannaa tukivat ydinjoukot, kuten omat ja Juhan sisarukset. Hanna oppi myös aivan uudella tavalla pyytämään apua Jumalalta ja rukoilemaan. Pieni kylä piti Hannasta huolta.

- Puhuin vieraillekin ihmisille. Kauppareissut kestivät pari tuntia, kun jäin juttelemaan, ja kassatytöt ja –pojat kuulivat tarinani monta kertaa.

Toivoa tuli muiden ihmisten esimerkistä. Nuorten leskien suljetussa facebook-ryhmässä Hanna tutustui saman kokeneisiin, ja joitakin hän tapasi myös kasvotusten. Muutaman ystävän kanssa lounaat kestivät tuntikausia.

- Jo varhaisessa vaiheessa tuli itsesuojeluvaisto. Koti sai näyttää millaiselta tahansa, mutta minä lähdin luontoon pitkille kävelyille. Olen pitänyt huolta itsestäni ja syönyt hyvin.

Hanna on tarvinnut ammattiapuakin. Matkaan mahtuu syviä yksinäisyyden kokemuksia. Hanna sanoo suostuvansa siihen, että tämä on hänen elämäntiensä. Mutta sen ymmärtäminen ja hyväksyminen on hänelle edelleen liian iso vaatimus.

Hanna on kirjoittanut surustaan, itselleen ja muille. Kirjat Leskenlehti ja Sano suruasi rakkaudeksi ovat mukana, kun Hanna käy puhumassa surusta. Oma surun kokemus on muuttunut tiedoksi, jonka pohjalta hän voi auttaa muita. Sanoma surun syvimmästä olemuksesta, rakkaudesta, sisältyy jossakin muodossa kaikkiin Hannan konsertteihin, joita hän pitää enimmäkseen kirkoissa.

Rakkaus ei koskaan häviä

Neljä vuotta sitten Hannan elämään tuli uusi ihminen. Rakkaus. Mies asuu pääkaupunkiseudulla, kummallakin on oma arkensa, mutta tuleva joulukin vietetään yhdessä.

- Olen onnellinen. Ikävä tulee hetkittäin. Suru on minussa kuin huone, jonka ovi voi hetkittäin avautua selälleen, mutta sen voi myös sulkea. Kaikki se rakkaus mitä oli, on edelleen. En pidä mitään ihmissuhdetta itsestäänselvyytenä.

Joulua Hanna valmistelee sen verran kuin ehtii. Joulukuusi haetaan metsästä. Ikkunoille sytytetään kynttelikö t. Valmistetaan kinkut ja rosollit.

- Pyrin saamaan kaiken valmiiksi, niin että voin herätä kiireettömään jouluaattoon. Keitän joulupuuron, kuuntelemme joulurauhan julistuksen. Joulusauna on ehdoton. Neljältä on kirkossa aattohartaus, sitä ennen käymme sytyttämässä haudalle kynttilät. Illalla syömme jouluaterian. Annamme pieniä lahjoja. Joulupukki on käynyt tässä talossa silloinkin, kun Lassin kanssa vietimme joulua kahden. Luemme vielä uudestaan jouluevankeliumin ja laulamme Enkeli taivaan.

Joulu on Hannan sydämessä. Tuhat kynttilää –runosta tuli Kai Jämsän säveltämänä laulu, jota Hanna laulaa muulloinkin kuin jouluna.

- Kynttilä on kuin pieni kodin ikkuna, josta loistaa Taivaan kodin valo. Se kertoo, että rakkaus ei koskaan häviä.

Teksti: Liisa Mantere
Kuva: Matti Pirhonen